

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 926

מסכת בבא בתרא כ"ח - ל"ד ♦ אהלות י"ח, ב' - י"ה, ו'

בס"ד, כ"ג שבט תשע"ז

השבוע בגליון

- ♦ האם יש להימנע משבועת אמת?
- ♦ פשרת שליש למחוייב שבועה
- ♦ שותף שבחר לשלם ולא להישבע
- ♦ ביקור אצל רופא בשבת

- ♦ הבטחת שווא למורה מפוטר
- ♦ יסוד חשוב בכללי התנהגותם של בני אדם
- ♦ פנייה נוספת לבית דין לאחר פסק דין, מותרת?

דבר העורך

שתי חתונות באולם אחד

פניו של אדון פ. אדמו מזעם ומרוב תדהמה. הוא פסע בנעליו המבריקות אל תוך האולם, כשליבו מחסיר פעימה או שתיים. הכל היה מוכן, בדיוק כפי שהוא תכנן. הכל היה מוכן, אבל לא בשבילו. אך כל נקדים את המאוחר.

תרועות מזל טוב רועמות בישרו לתושבי השכונה שבמשפחת פ. מתרחשת שמחה רבת. אחת מבנות המשפחה התארסה במזל טוב עם בן טובים.

אדון פ. קרן מנחת ומאושר. הוא לא התאמץ להסתיר זאת. אחד עשר מילדיו כבר נישאו והקימו בתים לתפארת, והיום הוא יומו הגדול. מפעם לפעם הוא קינח דמעה קלה שהתגנבה לזוית עינו. כאשר נזכר שלא ירחק היום וביתו הגדול יתרוקן לחלוטין. אולם, כך דרכו של עולם, ומשכך, מוטב שהכל הולך כשורה, כמתוכנן.

פעם אחר פעם טפח אדון פ. על כתיפו של החתן הצעיר, בעודו מציגו בפני הקרואים הרבים, שהשתאו למראה התקרובת העשירה והאולם המפואר שנבחר על ידי מר פ. כדי לערוך בו את שמחת האירוסין.

עם צאתו קיבל כל אחד מן המוזמנים גליל כסף דקיק ברוק למראה, כמזכרת, עליו נחרתו המילים "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", ובתוכו נר שעווה אדום, שיועד להדלקת הנרות בימי חג החנוכה שעמדו בפתח.

אולי בחתונה נקבל הנוכיה כמזכרת, התבדח אחד האורחים וחיוכו הרחב של מר פ. העיד על טוב ליבו, ומקצת על תכניותיו לערב הנישואין עצמו.

כאן אני רוצה את נגני החצוצרות ואת המתופף, החווה מר פ. באצבעו, ובצד השני, אמר, תוך שהוא סב באחת על רצפת השיש של האולם, את יתר כלי הנגינה. לצידו עמד בעל החברה שנשכרה על ידו לתכנן את האירוע, ורשם כל מילה שיצאה מפיו.

האולם המפואר נוהל בהצלחה על ידי איש עסקים שהשכיל להעמיד לרשות לקוחותיו את מיטב השרות, והלקוחות הטובים, בהם מר פ. ואחרים, נהו אחריו.

דף ל/ב עביד איניש דזבין דיניה

הבטחת שווא למורה מפוטר

מעשה במנהל מוסד שפיטר את אחד המורים בו לאחר שיחסי עמו עלו על שרטון. כדי שהליך הפיטורין לא ילווה בצעקות קולניות בתוככי המוסד, אשר עלולות לבייש את שני הצדדים, החליט המנהל להציע למורה הצעה מפתה שיש בה כדי להמתיק את הגלולה המרה: המוסד ישא בכל ההוצאות הכרוכות בהעברת חפציו למקום העבודה החדש שבועדי תמצא לעצמך, אמר המנהל בחיך רחב, ואכן המורה הסכים לעזוב את המוסד ללא הערמת קשיים מיוחדים.

חלפה עברה לה תקופה, ובמשרדו של מנהל המוסד התקבלה מעטפה, ובה קבלות שונות שנשלחו על ידי המורה המפוטר, המפרטות את כל ההוצאות שנגרמו לו עקב שינוי מקום מגוריו, תוך ציון חשבון הבנק שאליו יש להעביר את הסכום, כמסוכם.

אולם, המנהל לא העלה על דעתו לשלם סכום זה. הבטחת? טען, נכון. אבל מעולם לא התכוונתי לקיים את הבטחתי זו. כהוכחה לצדקת סירובי לקיים את הבטחתי ציין המנהל, שבמקומות רבים בש"ס אנו מוצאים, שאדם המבטיח לחבירו דבר מה אשר אינו סביר, עומדת לצידו טענת "משטה הייתי בך". ומאחר שאין המעבידים נוהגים לשלם לעובדיהם המפוטרים את הוצאות העתקת מקומות מגוריהם, אין לכפות על המוסד הוצאה מיותרת זו. אך הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, שבפניו הובא נידון זה, דחה על הסף את טענת מנהל המוסד, זאת, על פי דברי סוגייתנו, כלהלן.

גמרתנו מספרת על שמעון שרכש קרקע מלוי. למחרת היום בא ראובן ותבע משמעון לסלק את ידיו מקרקע זו, לפי שטען: הקרקע שרכשת מלוי מעולם לא היתה שלו, הוא גזל אותה ממני, ולפיכך, עליך להשיבה לי לאלתר. אולם, שמעון ענה לראובן כי אין אמת בטענתו, מאחר שראובן עצמו ביקש אמש משמעון לרכוש קרקע זו עבורו מלוי, ואילו הקרקע היתה שלו הוא לא היה מוכן להוציא ממון לרכישתה, אלא תובעה בדין מן הגזלן שנטלה ממנו. אולם רבא פסק שהצדק עם ראובן, משום שלעיתים אדם עשוי לשלם ממון כדי להמנע ממריבות, ממחלוקות ומדיונים משפטיים מייגעים, ולפיכך, כוונתו של ראובן לקנות את הקרקע מלוי, אין בה כדי להוכיח כי קרקע זו אינה שלו.

יסוד חשוב בכללי התנהגותם של בני אדם: מעתה, אומר בעל אגרות משה (ח"מ ח"א סי' ל"ז), גמרא זו מלמדת אותנו יסוד חשוב בכללי התנהגותם של בני אנוש, אשר במקרים מסויימים מוכנים לשלם ממון גם כאשר אין חובתם לעשות כן. לפיכך, למרות שמנהל המוסד התחייב לשלם למורה סכומים אשר אין נהוג לשלם במקומות עבודה אחרים, אולם, מאחר שכוונתו היתה למנוע על ידי כך בושות ואי נעימויות, ודאי כוונתו רצינית היתה, ועליו לעמוד בדיבורו [התחייבות זו חלה גם ללא מעשה קנין בגינה, משום שעזיבת המורה ללא תביעות נגד המנהל, נחשבת כמעשה שעשה עבורו, שיש לשלם עליו את המסוכם ביניהם, עיי"ש].

זעילוי נשמת

הר"ר **יחזקאל עקשטיין** ז"ל
ב"ר דוד ז"ל נלב"ע כ"ד שבט תשס"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחת הר"ר **דוד אקשטיין** שיחיו - בלגיה

זעילוי נשמת

הבחור **אור סירוטקין** ז"ל
ב"ר יבדלחט"א ר' יואל ומוריאל הי"ו נלב"ע כ"ח שבט תשע"א

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

דף לב/א דכולי עלמא לא חיישינן לזילותא דבי דינא

פנייה נוספת לבית דין לאחר פסק דין, מותרת?

לא מעט אנשים מוצאים את עצמם ניצבים בפני בית דין, כדי שיפסוק במחלוקת שהתגלעה בינם לבין חבריהם בנושאים ממוניים. לאחר שבית הדין פוסק את דינו, אין רשות לאחד הצדדים לערער על כך ולדרוש דיון מחודש באותו נושא בפני אותו בית דין או בפני בית דין אחר (רמב"ם הל' סנהדרין פ"ז הל' ב', שולחן ערוך חו"מ סי' כ"ב), שהרי בעלי הדין מקבלים על עצמם מראש לקיים את פסק הדין. אולם, מה יהא הדין כאשר שני בעלי הדין חשים כי מוטב היה לו יפנו לבית דין נוסף שיודו בעניינם פעם נוספת. דוגמא זו שכיחה כאשר כל אחד מהם חש כי בית דין אחר, שישקול שוב את הנידון, יפסוק לטובתו. האם הם רשאים לעשות כן? ואם כן, באיזה אופן? על כך, ועוד: במאמר שלפנינו.

ראש וראשון לפוסקים המתייחסים לנושא זה, הוא הרא"ש אשר כתב (שו"ת כלל נ"ו סי' ח'): "ומי שקיבל עליו דיין אחד ונגמר הדין, אין יכולין לחזור בהם, אף על פי ששניהם מתרצים בכך. נאם הכותב, אשר בן ה"ר יחיאל זצ"ל". בפסקו זה של הרא"ש התקשו רבים, ביניהם בעל הבית יוסף (חו"מ סי' כ"ב) שתמה: "ודבר תימה הוא אם שני הבעלי דינים מתרצים מי יעכב על ידם?", מדוע כאשר שני הצדדים מסכימים ביניהם, הם אינם רשאים לפנות לבית דין נוסף?

ואכן, הרמ"א (בדרכי משה שם), הש"ך (שם) ופוסקים נוספים, סוברים שאין כוונת הרא"ש לשלול מבעלי הדין את האפשרות לפנות לבית דין נוסף שיודו שניית בעניינם, אלא כוונתו היא כי באפשרותם **למחול** האחד לרעהו על החובות הממוניים, אשר נוצרו בעקבות פסק הדין שניתן בעניינם על ידי בית הדין הראשון, אך עליהם לדעת, כי אין בכח החלטתם זו **לבטל** את פסק הדין של בית הדין הראשון [לעובדה זו, הנראית שולית לכאורה, שאין בסמכות בעלי הדין לבטל את פסק הדין, השלכות מרחיקות לכת, ואחת העיקריות מהן היא, שבעלי הדין אינם רשאים לחזור בהם מעובדות שהודו בהן בפני בית הדין הקודם. שכן, ביטול פסק הדין הקודם גם גורר בעקבותיו את ביטול כל ההליכים שנלוו אליו, כולל את הודאות הצדדים (תומים ס"ק ה'). אולם, מאחר שפסק הדין הראשון אינו בטל, על בית הדין השני להתבסס על הנתונים שהונחו בפני בית הדין הקודם, לחקור ולהעמיק בנידון ולבדוק אם ניתן לשנות את **פסק הדין** (עיי' נפק"מ נוספת בש"ך שם ס"ק ח').

אולם, לדעת הבית יוסף והב"ח (חו"מ סי' כ"ב), אכן, כוונת הרא"ש היא, **שבכל מקרה אסור לבעלי הדין לפנות לבית דין נוסף**. שכן, חובה על בעלי הדין לשמור על כבוד הדיינים, ופנייה לבית דין נוסף באותו נושא, עלולה לגרום זלזול במעמדם ובסמכותם ההלכתית.

אמנם, לא בכל מקרה מהווה דיון נוסף בנושא אשר כבר נפסק סופית בבית הדין, זלזול בכבוד הדיינים, כפי שאנו מוצאים בסוגייתנו בה מסופר על אדם אשר מעמדו ההלכתי עבר תהפוכות וגלגולים רבים. תחילה הוחזק לכהן. לאחר שיצאה שמועה שאין הוא כהן, הוא נפסל לכהונה. לאחר מכן, בא עד אחד וטען שהוא כהן, ואחריו הופיעו שני עדים שהעידו שאינו כהן, ועל פי עדות זו הכריע בית הדין שהוא פסול לכהונה. לאחר הכרעה זו, הופיע עד נוסף, שביקש להצטרף אל העד הבודד שטען כי הוא כהן. גמרתנו דנה, שמא אין לקבלו לעדות, משום החשש ל"זילותא דבי דינא", היינו, "שמא ילגלו הבריות על בית דין, על שסותרין את דיניהם ודמי לחוכא ואיטלולא" (רשב"ם ל"ב א/ב ד"ה לזילותא). אולם, מסקנת הגמרא היא, כי על בית הדין **לשוב ולדון** בייחוסו של אדם זה [עיי' בריטב"א (כתובות כו/ב), המסביר כי הספק בסוגייתנו נובע מכך, שההכרעה במקרה זה צריכה להתבסס על העדר ידיעה, ומשום כך יש מקום להעמיד אותו על חזקתו הקודמת, מאחר שאין בית הדין מצווה לסתור את דינו ולהעמידו על חזקה אחרת ללא הכרעה ברורה. אולם, כאשר באים עדים בפני בית הדין, יש להכריע את הדין על פיהם בלבד].

את ההבדל בין המקרים מבאר הב"ח (שם), שכאשר מופיע עד חדש בפני בית הדין, או כאשר מתגלה לדיינים עובדה חדשה, אשר לא נודעה להם בטרם פסקו את הדין, אין חידוש הדיון בנושא מהווה זלזול במעמדם. שכן, גם אם כעת הם יהפכו את פסק דינם הקודם, הכל ידעו שאין הדבר נובע מטעות שהשתרבה לפסק הדין הראשון, כי אם מגילוי עובדות חדשות, אשר שינו את פני הדברים באופן מהותי [עיי' בערוך השולחן (חו"מ שם) שנוקט כדעת רוב האחרונים, המבארים את דברי הרא"ש כדרכי משה והש"ך].

דף לב/ב רבא בר שרשום נפק עליה קלא

האם יש להימנע משבועת אמת?

סוגייתנו מספרת, שרבא בר שרשום חיפש תחבולות כדי להימנע מהגשת תביעה נגד יתומים אשר אביהם התחייב לו ממון, משום שכל תביעה נגד יתומים מחייבת את התובע להישבע כדי

יום רדף יום, וככל שחלפו השבועות נדמה היה שלא נותר מאומה ליד הדמיון. הכל תוכנן עד הפרט האחרון.

ביום הגדול נסעו בני משפחת פ. אל האולם המפואר, וההתרגשות הלכה וגאתה.

כאשר עמדו בני המשפחה בפתח האולם, עצר רכב הסעות נוסף לידם ופרק מקרבו משפחה נוספת, נרגשת גם היא.

בני המשפחות החליפו מבטים תמהים, ויחד פסעו לעבר פתחו של האולם, כשהפליאה והמבוכה גוברות והולכות.

באולם פנימה עמד מנהל האולם נכון לקבל את פני בעלי השמחה, ששילמו הון רב כדי לערוך את שמחתם באולמו. ככל שהתקרבו המשפחות למקום עמידתו, הלכו פניו והסמיקו. הבלתי יאומן התרחש. התברר כי לאותו ערב הושכר האולם לשתי משפחות שונות! למשפחתו של אדון פ. ולמשפחה נוספת. שוד ושבר.

שני חתנים. שתי כלות. שני צלמים. שתי תזמורות. אולם אחד.

חמתו של אדון פ. בערה בו. ספר ההזמנות נפרש לעיניו כל, ולהותו של מר פ. התברר, כי המשפחה השנייה הזמינה את האולם לפניו. ודאי שמנהל האולם טעה, אך עתה, כאשר יש להכריע מי יזכה לערוך את שמחתו באולם, לה, למשפחה השנייה זכות הקדימה.

"הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל" נשמע קולו של החתן הנרגש שעמד מתחת לטלית שנפרשה מעליו בחצר שטיבל קטן בקרבת מקום לאולם הגדול והמפואר. הנאספים לא חדלו למלמל ולהגות במקרה המצחיק והעצוב כאחד שאליו נקלעו. לא נותרה כל ברירה אלא לערוך את החתונה בשטיבל קרוב. מנהל האולם עמד בפתח אולמו, אווז בידו שלט גדול עליו נכתב: חתונת משפחת פ. נערכת בבניין הסמוך. "כן, שם, בשטיבל", ענה בלחש לשואלים המופתעים.

דרשן ירושלמי נוהג להשמיע מעשה זה, כדי להמחיש לקהל שומעיו מסר עמוק ונוקב:

הבה נתבונן קמעה. נכון, שמחתו של מר פ. נמוגה באחת. כמוהו גם שאר הנאספים, שציפו לאירוע מפואר ונאלצו להסתפק במצויות שנרכשו במכולת השכונתית ובדג מלוח שנותר לפליטה מן הסעודה שלישית שהתקיימה בשטיבל בשבת האחרונה.

סביר להניח שגם החתן והכלה הרגישו נבוכים מה, ברם, האם שמחתם האמיתית נפגמה? האם הם, שביום זה בונים את ביתם, שמים את ליבם לכל המתרחש סביבם? מסתבר שהמאורעות שסביבם נדחקים לשולי מחשבתייהם. לו רק מעט שכל בקדקדם, יודעים הם, כי כל הסובב אותם הוא שולי, זניח ופעוט, לעומת השמחה הגדולה שלהם ביום כלולותיהם.

הגמרא (עירובין נד/א) מדמה את העולם הזה להילולא, למשתה, כפי שאמר שמואל: "שיננא, חטוף ואכול חטוף ואישתי, דעלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמי".

הנורא יתברך נתן לנו את הזכות לחיות כדי להגיע למטרה הנכספת. חכם הרואה למרחוק, נותן אל ליבו להשתמש בענייני העולם הזה באופן שלא יפסיד את זכותו בשמחה האמיתית, ועלינו להתייחס לטרדות העולם הזה כאל דברים שוליים שאינם מפריעים לשמחה הגדולה.

המטרה הסופית, שהיא צבירת זכויות והוספת לימוד תורה בעולם הזה, היא העיקרית, היא שמחתו האמיתית של היהודי, וכל שאר הטרדות המתרגשות ובאות בעולם הזה, אינן אלא זוטות שבשוליים, דברים בעלי חלוף. מבט זה על החיים, מקל ומעודד לקבוע עיתים לתורה ולהתמיד בקביעות זו, בלא להניח למכשולים כל שהם

להפריע בדרך למטרה הקדושה. ועל ידי קביעת העיתים לתורה, זוכה האדם לקבל את הכוחות להביט נכונה ולהבדיל בין העיקר לספל.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 471 בני ברק. ספ. 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף לד/ב כל דאלים גבר

מסירות נפש משתלמת

בסוגייתנו מבואר, כי כאשר שני אנשים מתעצמים ביניהם אודות בעלות על ספינה ולכל אחד מהם ראיות שוות לאלו של זולתו, אזי "כל דאלים גבר" ומבאר הרא"ש בסוגייתנו: "מי שהדין עמו ימסור נפשו להעמיד שלו בידו".

הגאון רבי נתן גשטטר זצ"ל מבאר יפה לפי גמרתנו את הנושא הבא.

הכתוב (דברים לד/ב) מספיד את משה רבינו ע"ה ואומר: "ולכל היד החזקה... אשר עשה משה". מסביר רש"י, כי כוונת התורה היא לשבח את משה רבינו, "שקיבל את התורה בלוחות, בידיו".

מהו בדיוק השבח לכך שמשה קיבל את הלוחות בידיו? מבאר זאת המהר"ל (גור אריה שם) על פי דברי הירושלמי (תענית פ"ד ה"ה) האומר, כי כאשר חטאו ישראל בעגל, היה משה רבינו אווז טפחיים מהלוחות, והקב"ה גם הוא אחז טפחיים מהלוחות, וטפחיים נותרו באמצע. כיון שחטאו

לאמת את דבריו, מאחר שהיתומים אינם מתמצאים בעסקי אביהם, ורובא העדיף להימנע משבועה (תוס' לג'א ד"ה "אמור רבנן"). ממעשהו של רבא ניתן ללמוד, שרצוי לאדם למנוע עצמו גם משבועת אמת, שהרי ברור שרבא דובר אמת היה ואף על פי כן נמנע מן השבועה (שו"ת שערי דעה ח"א סי' ק"צ). ואכן, כתב השולחן ערוך (או"ח סי' קנ"ו סעי' א'), "ויזהר מלישבע, אפילו באמת".

הנשבע מקיים מצווה? כאשר אנו עוסקים בנושא זה, מן הראוי לציין את המחלוקת היסודית בין הרמב"ם לרמב"ן לגבי שבועה. לדעת הרמב"ן (בהשגות לספר המצוות שם), אדם הנשבע אינו מקיים מצווה, אלא שאמרה תורה, כי רשאי אדם להשבע בשמו של הקב"ה כדי להוכיח את צדקתו, ובתנאי שיהא ירא שמים, קורא ושונה בתורה ומהנה תלמידי חכמים מנכסיו. לעומת זאת, כתב הרמב"ם בספר המצוות (מ"ע ז): "השבועה בעת הצורך מצווה בה והיא מצוות עשה". במשנה תורה אף הוסיף הרמב"ם וכתב (הל' שבועות פרק י"א הל' א'): "שהשבועה בשמו הגדול והקדוש מדרכי העבודה היא והקדוש גדול הוא להשבע בשמו".

האם לדעת הרמב"ם, שהנשבע מקיים מצוות עשה, אין כל הגבלה על שבועות, ואדרבה, כל המרבה להשבע זוכה במצוות נוספות? כמובן שלא, ודבריו אמורים אך ורק במקרים אשר בהם קיים צורך גדול להשבע (עיי' לבוש או"ח סי' קנ"ו ובשו"ת שואל ומשיב מהדו"ג ח"ב סי' כ"ט). עם זאת, מבאר החינוך (מצוה תל"ה) בדעת הרמב"ם, כי כאשר יש צורך להשבע, **אסור להמנע מכך**, והנמנע מבטל מצוות עשה. אמנם, יש מן האחרונים ("מנחת קנאות" ו"לב שמח" שם) המפרשים בדעת הרמב"ם כי לכתחילה **ראוי שלא להשבע כלל**, ומכל מקום, אדם שמתוקף הנסיבות נאלץ להשבע, מקיים מצוות עשה בכך שנשבע בשמו של הקב"ה ולא בדבר אחר חלילה.

פשרת שליש למחוייב שבועה: הגאון רבי בנימין אריה וייס זצ"ל (אב"ד צירוביץ, בספרו שו"ת אבן יקרה חו"מ סי' ו') כותב, שכיום, מנהג ישראל למצוא כל תחבולה אפשרית שלא להישבע, אפילו אם השבועה אמת היא. בדבריו הוא מציין את אחת מתקנות ועד ארבע ארצות הקובעת, כי כאשר בית הדין נוכח לדעת שהדיון בנושא שלפניו יוביל את אחד מבעלי הדין להשבע, עליו להציע פשרה לבעלי הדין, באופן שהשבועה תימנע והתובע יוותר על **שליש** מסכום התביעה.

מדוע דווקא שליש? מבאר בעל האבן יקרה, כי תקנה זו נתקנה לפי דעת הרמב"ם הסובר, שהנשבע מקיים מצוות עשה בכך שמקדש שם שמים. מאידך, המבכר להימנע משבועה, מחמת היראה מהזכרת שמו של הקב"ה, מקדש את שמו יתברך בדרגה גבוהה יותר. מעתה, הן הנשבע והן הנמנע משבועה מקדשים את ה', אלא שהנמנע זוכה במצווה מהודרת יותר. ומאחר שמצווה להוסיף עד שליש משווי המצווה כדי להדר בה (בבא קמא ט/ב), קבע ועד ארבע ארצות שיעור זה כראוי לפשרה.

שותף שבחר לשלם ולא להישבע: הגאון בעל שואל ומשיב (שו"ת ח"ב סי' פ"ח, וכעין זאת בשו"ת רב פעלים ח"ב חו"מ סי' ו' עיי"ש) אף קבע, כי על שותף לשאת בהוצאות ממוניות שנגרמו לעסק עקב הימנעותו של השותף השני משבועה, משום שכל המשתתפים בעסק נותנים דעתם לכך, שחסרון ממון הנובע עקב הימנעות אחד מהם משבועה, דינו ככל נזק שבא מחמת העסק המשותף.

צום למי שנשבע: הגאון רבי יוסף פלאג'י (בנו של הגאון הנודע רבי חיים פלאג'י, בספרו יפה ללב או"ח שם אות ג') כותב, שלדעת רובם המוחלט של הראשונים הסוברים כדעת הרמב"ן, ראוי שלא להישבע כלל, ואף מציין בשם ה"עיר מקלט", כי הנזקק להשבע, ראוי שכל ימי חייו יצום באותו יום אשר בו הוא נשבע! (שם ח"ד חו"מ סי' פ"ז ס"ק ו').

דף לג/ב אין חטפי ודידי חטפי

ביקור אצל רופא בשבת

הפוסקים דנים אודות אדם אשר ביום השבת חש מיחושים שונים המעוררים בו מחשבות נוגות לגבי מצב בריאותו, אך אין במצבו משום פיקוח נפש, והוא מבקש להבדק אצל רופא בעצם יום השבת. לעיתים, יכול אותו אדם לגשת בשבת לרופא שומר תורה ומצוות שיאבחנו באופן כללי. אולם, מה יעשה אדם, שבאפשרותו לפנות רק לרופא שאינו שומר תורה ומצוות, אשר בוודאי יבצע פעולות הכרוכות בחילול שבת אך ורק עקב ביקורו של אותו חולה, ואשר אינן חיוניות לצורך הבדיקה, כגון, שירשום את פרטיו האישיים, שיעלה אור בחדר הקבלה וכדומה?

אסור להכשיל את הרופא באיסור: פוסקים רבים (הגאון רבי משה ירושלמיסקי בספרו ברכת משה קונטרס התשובות סי' כ"א, וכן הגאון רד"ד מייזליש זצ"ל בספרו שו"ת בנין דוד סי' מ"ב) סבורים שבמקרה כגון זה, על החולה להימנע מפנייה אל רופא זה, אף על פי שחילול השבת נעשה מרצונו של הרופא בלבד, משום שבכך הוא מכשיל אותו, והחולה עובר על איסור (ויקרא יט/ד) "ולפני עור לא תתן

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,

24 שעות

ביממה

מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

מכש"ל, לפיו אין לאדם לגרום שחבירו יעבור על איסור, גם אם חבירו חפץ לעבור על האיסור. לדעתם, על החולה לבקש מהרופא להימנע מכל פעולה שיש בה איסור, ואם הרופא לא ייענה לבקשתו, עליו להפסיק לשתף עמו פעולה ולצאת את החדר בנימוס (עיי' שמירת שבת כהלכתה פ"מ סי' ח' ס"ק כ"ז). אולם, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ז', ובח"ב סי' ל"ח) חולק על דבריהם, תוך שהוא מסתמך על סוגייתנו, כלהלן.

סוגייתנו מספרת על אדם שחטף גוש כסף מחבירו בטענה שהוא שייך לו. כידוע, "חזקה, כל מה שתחת יד אדם שלו הוא", ולפיכך, מבארת גמרתנו, כי לולא העד שעמד לרשות הנחטף להעיד על מעשה החטיפה, לא היה הנחטף רשאי לתבוע את החוטף בבית הדין להשיב לו את גוש הכסף, ורק עקב העד שהגיע לבית הדין רשאי הנחטף לחייב את המחזיק בחפץ להשבע אודות בעלותו על החפץ.

לכאורה, נשאלת השאלה, כיצד רשאי הנחטף לדרוש מן החוטף להשבע, הרי הוא והעד שעמדם יודעים שהחוטף הוא גזלן ועבריין שעלול להשבע לשקר [בשונה מכל דין תורה, שבו משביעים אדם שלא עשה מעשה גזילה שיש לתלות שיתחרט רגע לפני השבועה ולא ישבע לשקר (דברי חיים ח"ב חו"מ סי' ח')]. ועליהם להימנע מן הדרישה לחייבו בשבועה, כדי שלא להכשילו בעבירה חמורה זו. אין זאת, אומר הגרש"ז אויערבך זצ"ל, אלא משום שהנחטף אינו חייב לוותר על תביעתו הצודקת בגין רשעת החוטף, אשר גם יכול להימנע מן השבועה. שכן, איסור התורה "ולפני עור" מצוונו, **שלא להגיש איסור** לפני הזולת. אולם, אדם רשאי להלך בתומו, באופן שאינו **מחייב** את השני לעבור על איסור, ואם הלה מרצונו עובר על איסור, אין הדבר נחשב כהכשלתו בכך.

מעתה, מאחר שמחובתו של הרופא לטפל בחולים הפונים אליו, רשאי החולה לעמוד על זכותו להבדק אצל הרופא ביום השבת, ואין עליו לחשוש מפני האיסורים הצדדיים שעליהם יעבור הרופא. להלכה, כתב הגרש"ז, "והדבר צריך הכרע".

ישראל "ביקש הקב"ה לחוספן מידו של משה וגברה ידו של משה וחטפן ממנו". לפיכך, אומר המהר"ל, משבחת התורה את משה רבינו על "היד החזקה", שהתאמץ בהחזקת הלוחות.

הגר"נ גשטטר זצ"ל מטעים את הדברים, כי התורה הקדושה אינה ניתנת לחלוקה, כנאמר (תהילים יט/ח) "תורת ה' תמימה משיבת נפש". היינו, תורתנו משיבת נפש אך ורק כאשר היא תמימה ושלמה. לפיכך, לא היתה אפשרות שהלוחות ייחצו כביכול בין הקב"ה למשה, אלא אחת דינם, להישאר בידי אחד מהם בלבד.

על כן משבחת התורה את משה רבינו, שבזכות מסירות נפשו להתאמץ וליטול לידיו את הלוחות זכינו בתורת משה (להורות נתן עה"ת ח"ה עמ' ר"ב).

לעילוי נשמת

הר"ר **ישעיה נפתלי שוורץ** ז"ל

ב"ר טוביה אליעזר ז"ל

נלב"ע כ"ו בשבט תשכ"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידינו הר"ר **טוביה אליעזר שוורץ** ומשפ' שיחיו - בני ברק

לעילוי נשמת

הר"ר **מנחם לוי** ז"ל

ב"ר משה ז"ל נפטר ביום הולדתו ה-פ"ו,

כ"ג בשבט תשע"א **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף רוזינגר** ז"ל

ב"ר אברהם שמשון ז"ל נלב"ע כ"ה בשבט תשס"ב

מרת **חנה (הלן) רוזינגר** ע"ה

ב"ר אהרן ז"ל נלב"ע כ"ח בטבת תשס"ב

תנצב"ה

הונצחו ע"י נכדו הר"ר **דב ריגר** שיחיל

לעילוי נשמת

מרת **רבקה זלדה פרידמן** ע"ה

ב"ר שלמה זלמן ז"ל נלב"ע כ"ג בשבט תשס"ח

תנצב"ה

הונצחה ע"י ילדיה שיחיו

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029*

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

